

9. svetová WONCA konferencia vidieckej medicíny- Kréta 12-14 júna 2009

Prof. Christos Lionis s autorkou článku

WONCA (Svetová organizácia praktických lekárov) spolu s Lekárskou fakultou Krétskej univerzity zorganizovali 12.-14. júna 2009 na Kréte 9. svetovú konferenciu o vidieckom zdraví. Dominantnou témou kongresu boli nerovnosti v zdraví – téma, ktorú WHO označila za jednu z najväčších výziev moderného sveta. Veľký priestor bol venovaný aj technológiám vhodným pre vidiecku prax, ostrovej medicíne a zdravotným službám pre imigrantov.

Konferenciu otvoril Dr. Christos Lionis, profesor všeobecného lekárstva, prednosta Kliniky sociálnej a rodinnej medicíny Krétskej Univerzity. Charizmatický Dr. Lionis bol v októbri 2007 hosťom 50. odbornej konferencie Slovenskej spoločnosti všeobecného praktického lekárstva SLS a prijal pozvanie aj na tohtoročnú XXX. výročnú konferenciu SSVPL, ktorá sa bude konať 15.-17. októbra 2009 v Bojniciach.

José Lopez Abuin (Španielsky inštitút vidieckeho zdravia) veľmi pútavo prezentoval tému nerovností v zdraví. Rovnosť zdravotnej starostlivosti začína rovnosťou príležitostí v prístupe k adekvátnym službám zodpovedajúcim potrebám ľudí, spĺňajúcim rovnaké štandardy nezávisle od toho, kde táto potreba vznikla. Nerovnosti existujú nielen v rozvojových krajinách, ale aj v mnohých európskych komunitách – nerovnosti v zdraví ako aj nerovnosti v poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Nerovnosti existujú nielen medzi jednotlivými krajinami, ale aj medzi jednotlivými regiónmi v krajinách, očividný je rozdiel medzi dostupnosťou zdravotnej starostlivosti pre mestskú a vidiecku komunitu.

Konferenciu podporila WHO, organizovala tu workshop venujúci sa logistike dosahovania rovnosti v zdravotnej starostlivosti poskytovanej na vidieku a v mestskej populácii. WHO pripravuje projekt umožňujúci rozvoj vidieckej medicíny.

Podporu a koordináciu za EFPC prezentoval Prof. Jan De Maeseneer, Chairman European Forum for Primary Care z Ghentu. Podčiarkol dôležitosť fungujúcej primárnej starostlivosti orientovanej na pacienta a na komunitu. Hovoril o práci v komunite, je potrebné v komunitách vytvárať tímy primárnej starostlivosti. Prof. De Maeseneer má blízko ku Slovensku, pracuje ako rodinný lekár v Gente a má vo svojej starostlivosti aj rómsku komunitu presídlenú do Gentu zo sídliska Lunik IX v Košiciach.

Prof. Barbara Starfield, uznávaná univerzitná profesorka primárnej starostlivosti

z Johns Hopkins Univerzity, Baltimore, USA, predniesla inšpirujúcu prednášku o prínose primárnej zdravotnej starostlivosti k rovnosti v zdraví. WHO vydala v roku 2008 Svetovú správu o zdraví „Primárna zdravotná starostlivosť – teraz viac ako kedykoľvek predtým“, kde po zohľadnení dôkazov z početných štúdií odporučila všetkým krajinám sveta primárnu zdravotnú starostlivosť za základ ich zdravotníckych systémov. Prof. Starfield na príkladoch z mnohých krajín ilustrovala prospech zdravotnej starostlivosti založenej na primárnej starostlivosti nielen pre zdravie a rovnosť v zdraví, ale aj pre ekonomiku týchto krajín.

Primárna zdravotná starostlivosť sa zaoberá väčšinou zdravotných problémov väčšiny ľudí väčšinu času. Jej prioritami sú – byť „po ruke“, keď zdravotné potreby vzniknú; byť zameraná na človeka počas dlhého

obdobia; ponúkať komplexnú starostlivosť pre všetky bežné problémy; a koordinovať služby, keď je potrebná starostlivosť niekoho iného, vrátane navigácie k sekundárnej a terciárnej starostlivosti.

Profesorka Starfield položila otázku „**Prečo je primárna zdravotná starostlivosť dôležitá?**“

Jej odpovede a komentár:

Má lepšie výsledky, čo sa zdravia týka, nižšie náklady a poskytuje väčšiu rovnosť v zdraví.

Je veľa dôkazov, že dobrý vzťah medzi slobodne zvoleným lekárom primárnej starostlivosti počas viacerých rokov je spojený s lepšou a primeranejšou starostlivosťou, lepším zdravím a oveľa nižšími nákladmi.

Dôkazov o tom, že zdravotné systémy založené na primárnej starostlivosti prinášajú výhody, je obrovské množstvo a pochádzajú z rôznych štúdií:

- medzinárodné porovnania
- populačné štúdie v rámci krajín, porovnanie oblastí s rôznym pomerom počtu lekárov prvého kontaktu pripadajúcich na danú populáciu, porovnanie výsledkov starostlivosti u ľudí navštevujúcich rôzne typy praktických lekárov
- klinické štúdie u ľudí, ktorí navštevujú zariadenia/praxe s rôznou mierou dodržiavanie postupov primárnej starostlivosti.

Mnohé štúdie realizované v rámci krajín, či už rozvojových alebo industrializovaných, preukázali, že oblasti s lepšou primárnou starostlivosťou majú lepšie zdravotné výsledky, vrátane nižšej celkovej úmrtnosti, úmrtnosti na kardiovaskulárne ochorenia, detskej úmrtnosti ako aj včasnej diagnostiky onkologických ochorení, najmä kolorektálneho karcinómu, karcinómu prsníka, krčka maternice a melanómu. Opakom je starostlivosť s vyšším podielom špecializovanej zdravotnej starostlivosti, ktorá bola spojená s horšími výsledkami. Jeden príklad z USA: keď pribudne jeden lekár primárnej starostlivosti ubudne 1,44 úmrtí na 10.000 obyvateľov.

Barbara Starfield zhrnula výhody primárnej zdravotnej starostlivosti nasledovne:

- **prvý kontakt chráni pred návštevami špecialistov, ktoré nie sú nevyhnutné,**
- **na človeka orientovaná starostlivosť chráni pred starostlivosťou orientovanou na jednotlivé diagnózy a robí starostlivosť kvalitnejšou,**
- **komplexnosť chráni pred odosielaním k špecialistom pri bežných ťažkostiach čo robí starostlivosť efektívnejšou,**
- **koordinácia chráni pred duplicitou a protichodnými intervenciami a robí starostlivosť menej nebezpečnou**

V súčasnosti stúpajúci trend smerníc zameraných na jednotlivé ochorenia ako aj technologický imperatív a čoraz väčšia špecializácia sú hrozbou pre primárnu starostlivosť v mnohých krajinách, dokonca aj v tých najbohatších. Zdravotná starostlivosť by nemala byť zameraná na jednotlivé ochorenia, diagnózy, ale na človeka a jeho potreby. Je nutné, aby sa zdravotnícke systémy organizovali okolo silnej, na pacienta orientovanej starostlivosti - primárnej starostlivosti. Primárna starostlivosť je pilierom dobrej medicíny – zdôraznila na záver svojej prednášky prof. Barbara Starfield.

Jednou z pracovných skupín WONCA je Asociácia európskych vidieckych a izolovaných praktikov (EURIPA). Bola založená v roku 1997; od roku 2008 patrí medzi jej aktívnych členov. EURIPA presadzuje kľúčové ciele WONCA adaptované pre vidiecke oblasti - kvalitu, výskum a vzdelávanie. Sleduje potreby vidieckeho obyvateľstva, problémy vidieckych obyvateľov ako aj problémy vidieckych praktikov a hľadá vidiecke riešenia. EURIPA zorganizovala počas konferencie 6 workshopov. Témou netradičnou pre lekárske kongresy ma zaujal workshop o klimatických zmenách a ich vplyve na vidiecke praxe, ktorý nás donútil zamýšľať sa nad tým, ako zmenšiť „uhlíkovú stopu“, ktorú každý z nás zanecháva a ako zorganizovať svoju prax tak, aby bola čo najšetrnejšia k životnému prostrediu.

Na Kréte sme boli svedkami kontrastujúcich prezentácií: na jednej strane sa praktická lekárka z Nórska zamýšľala nad tým, ako plne využiť potenciál informačných technológií a telemedicíny a na strane druhej lekár z Nigérie prezentoval centrifúgu, ktorú zostrojil z bicykla.

Počas konferencie bolo veľa možností na diskusie s kolegami z celého sveta. Zaujímavé boli porovnávania medzi jednotlivými krajinami - či sa praktický lekár stará len o dospelých, alebo aj o deti, aký je systém platieb (kapitácia, paušál či platba za

výkony), koľko času lekár strávi starostlivosťou o svojich pacientov a koľko v službách, atď. Pre mňa boli najzaujímavejšie rozhovory s Dr. Diane Weissman, praktickou lekárkou z USA, ktorá má ambulanciu priamo v indiánskej rezervácii, s Raquel Gomez Bravo zo Španielska, ktorá pracuje v organizácii mladých všeobecných/rodinných lekárov Vasco da Gama a Dr. Ullrichom Buschom, kolegom z Rakúska. Vďaka tomuto kontaktu sa podarilo nadviazať spoluprácu s Rakúskou spoločnosťou všeobecných a rodinných lekárov ÖGAM a zorganizovať prvé stretnutie slovenských a rakúskych lekárov na kongrese ÖGAM vo Viedni 27. júna, o ktorom napíšem v budúcom článku.

Príležitosť pre medzinárodné priateľstvá:

Amerika, Afrika... a Slovensko

Diane Weissman s autorkou článku

MUDr. Jana Bendová
Ambulancia všeobecného lekára
Poľovnícka 14, Veľký Biel
jana_bendova@hotmail.com